

Ilustrirani **Slovenec**

Leto III ♦ Tedenska priloga „Slovenca“ z dne 9. okt. 1927, štev. 229 ♦ Štev. 41

K sedmi obletnici nesrečnega plebiscita

Palača koroškega deželnega zbora v Celovcu, iz katerega je bilo prizadetih nesrečnim našim korotanskim Slovencem že na tisoče krivic in kjer se vedno najdejo v bratski slogi nemški liberalci in socialni demokratje, kadar gre za zatiranje Slovencev.

Mr. C. D. B. King

predsednik afriške republike Liberia, ki potuje že nekaj časa po raznih evropskih državah.

S kongresa jugoslovanskega lekarskega društva

ki se je vršil 23.—27. p. m. v Rogaški Slatini pod predsedstvom dr. M. Ivkovića (tudi nar. poslanec): pogled na zborovanje v zdraviliški dvorani. (Foto Pelikan.)

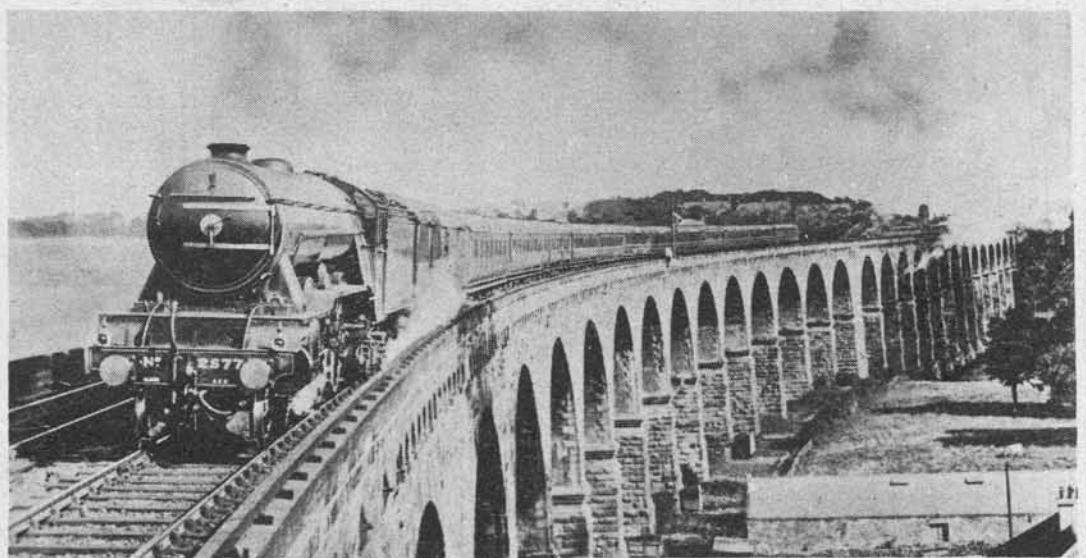
Rdeči militarizem

Pred kratkim se je vršila v Moskvi velika jahalna dirka rdeče armade pod vodstvom znanega konjeniškega generala Budjonijs (X); slika nam kaže pregled tekmovalcev po sovjetskih dostojanstvenikih.

Najmodernejšo knjižnico

si je uredil washingtonski kongres; miza za izdajanje knjig je nameščena v sredini dvorane, v ozadju je pa videti omarice za listovni katalog; knjižnica je dostopna vsakomur in vedno.

Najhitrejši brzovlak v Evropi

vozi med Londonom in Edinburgom s hitrostjo 87 km na uro; naša slika nam ga kaže na berwickškem mostu.

Na levi;

Mogočna palača „Chicago Tribune“ — največjega časnika na svetu,

Patriarh Dimitrije

poglavar pravoslavne cerkve v Jugoslaviji,
ki je pred kratkim posetil Slovenijo.

Pogled na novo zdravilišče Klenovnik

(varaždinski okraj), ki ga je zgradil za bolne na pljučih Osred. urad za zavarovanje
delavcev v Zagrebu. Zdravilišče je 29. p. m. otvoril minister dr. A. Gosar.

Pogled v razstavo

cerkvenih paramentov, ki jo je priredilo Društvo presv. Rešnjega
Telesa pred kratkim v veliki dvorani škofijske palače v Ljubljani.

Pogled v oddelek Prosветne zveze

na gledališki razstavi ljubljanskega velesojma; razstava je nudila
lepo sliko ogromnega kulturnega dela naših prosvetnih društev.

Slike k Slovenskemu biografskemu leksikonu

Gradnik Alojzij (*1882), pesnik in
prevajalec.

Erker Jožef (1851—1924), liturgik.

Fettich-Frankheim Ludovik
(1863—1908), šolnik.

Dolenja vas pri Ribnici, središče ribniške lončarije.

Lončar reže glino
da odstrani iz nje vse primese in da postane popolnoma čista.

Lončar tepta glino
da postane mehka in gnetljiva za oblikovanje raznih izdelkov.

„Stegovanje“ lonca
iz kepe glin na kolovratu, ki ga goni lončar z levo nogo.

Lonec je „stegnjen“
treba ga je le še okrasiti.

Lončar „opisuje“ lonec
z raznimi barvami.

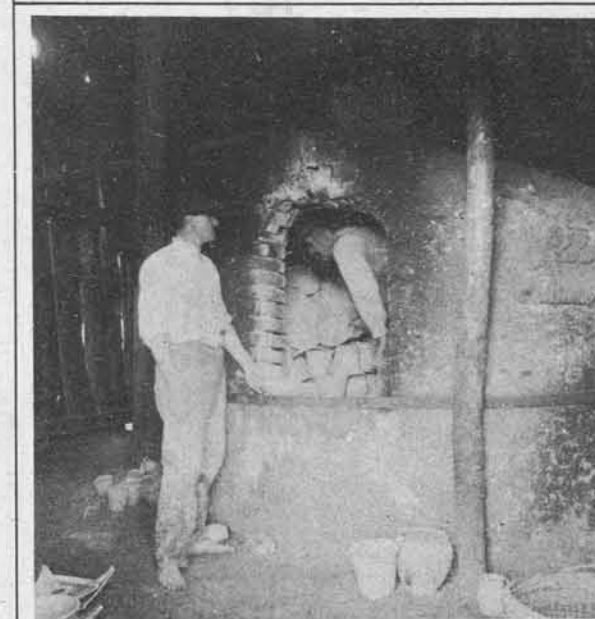
Pogled v lončarsko delavnico
ki je obenem tudi stanovanjska soba družine.

Star lončar izdeluje konjčke, piščalke in druge igrčke
Izmed mlajših zna delati te stvari le redkokdo.

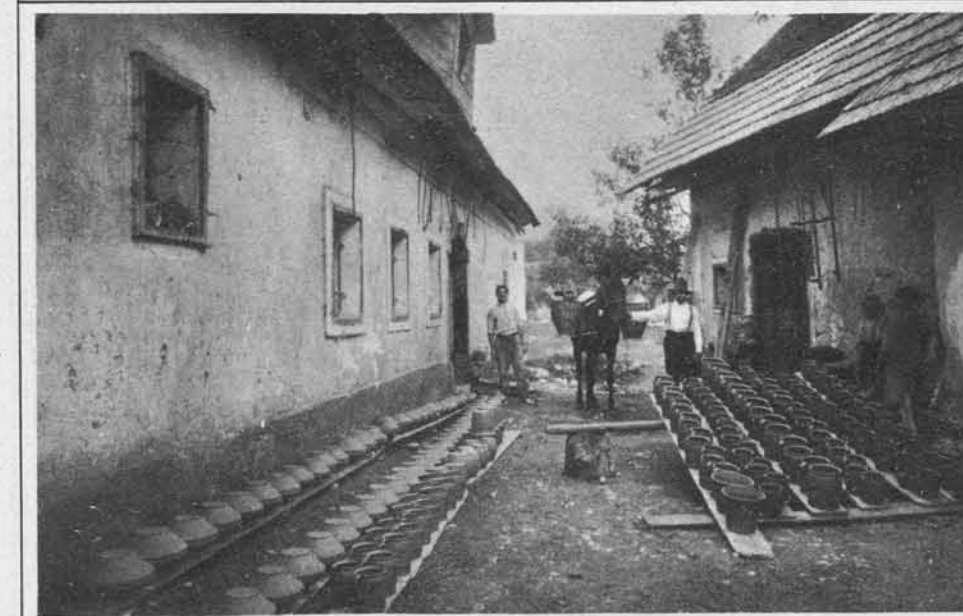
Ožaga
v kateri žgo glinaste izdelke potem, ko so se na solncu nekoliko osušili.

Lončar sklada posodo v ožagi v peč.

Dolenjevaški „parlament“
Najpriljubljenejši prostor lončarjev za kramljanje in reševanje perečih domačih »problemov« je v ožagi.

Prvo sušenje izdelane posode na solncu
Zadaj je videti z lonci otovorjenega konja, s kakršnimi so lončarji časih krošnjariji po deželi.

Skupina izdelanih majolik, vaz za cvetice in igrčk
Želeti bi bilo, da se ti domači izdelki zopet uvedejo v naša stanovanja.

Lima, glavno mesto republike Peru

»Paseo Colon«, t. j. Kolumbovo sprehajališče,

Pokopališče v Guayaquillu (republika Ecuador)

V latinski Ameriki bogatejši sloji ne pokopavajo v zemljo mrtvecev, temveč jih shranjujejo v nišah, ki jih je na sliki lepo videti.

Domačin z Ognjene zemlje

(last Chile in Argentine); tu je argentinska kaznilnica Usahaia, trepet vseh zločincev, ker se odtam malo-kdo vrne živ.

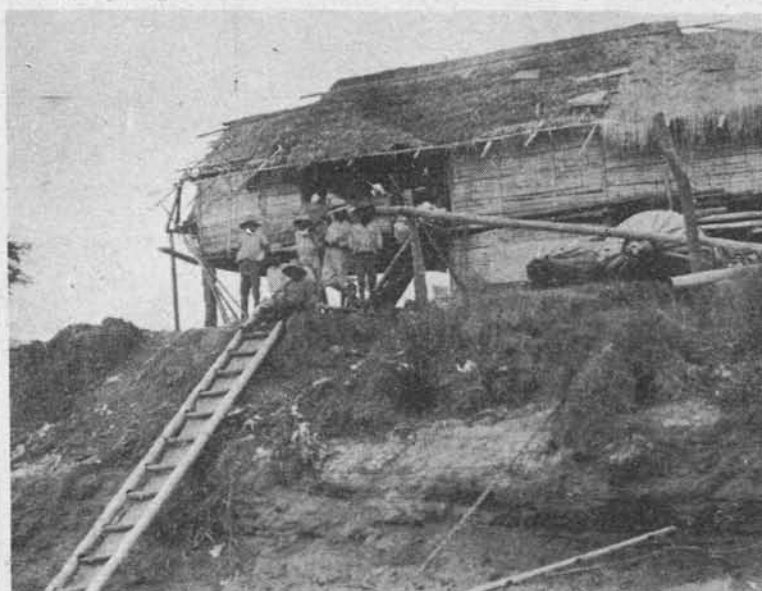

Odstranitev premaganega bika iz arene

Kakor na Španskem so bikoborbe tudi v latinski južni Ameriki jako popularne,

Na levi: **Palmov gaf**

v Guayaquillu.

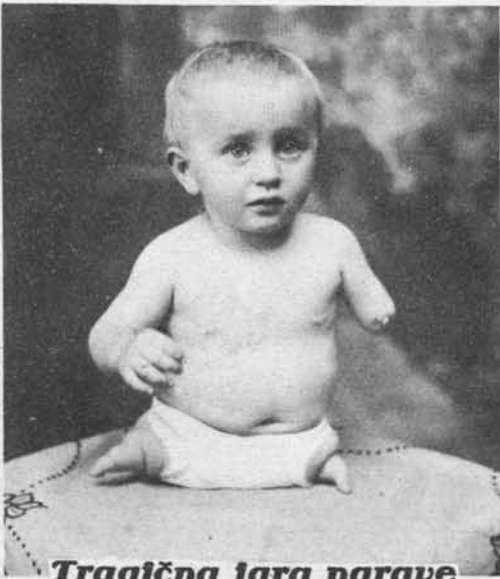

Indijanska koča v republiki Peru

Kakor v Severni tako tudi v Južni Ameriki Indijanci jako hitro izumirajo.

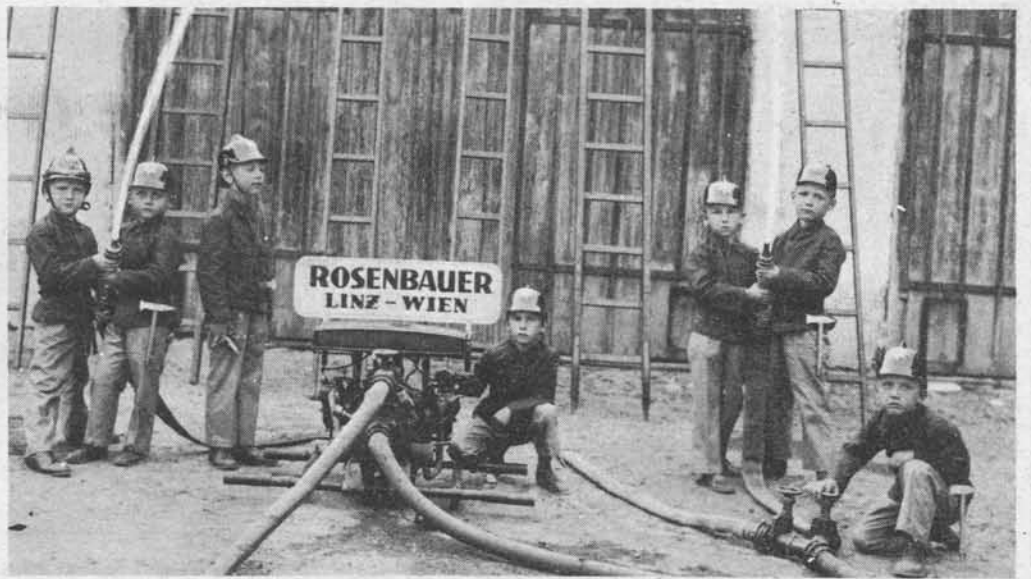

Pogled v kmečiško vas v republiki Peru.

Tragična igra narave

Dveletna Tončka Molk iz Predolj pri Grosupljah; že od rojstva tako nesrečno poškodovana deklica je izredno razumna.
(Foto Verderber, Kočevje.)

Mladi celjski gasilci

ki so povodom velike gasilske prireditve preteklo poletje v Celju izvedli lepo uspelo vajo z malo motorno brizgalno trrdke Rosenbauer. Nadebudni gasilci so bili stari po 6 let.

Dužovščina kamniške dekanije

zbrana ob priliki proslave dvojnega jubileja g. dekana Iv. Lavrenčiča. V prvi vrsti sede od leve na desno: župnik Rihar (Nevlje), župnik Klopčič (Javorje), župnik Bešter (Dob), župnik v p. Dolinar (Repnje), dekan Lavrenčič, knezoškof dr. Jeglič, arhidiakon Stroj, vardin Bernardin (Kamnik), superior Flis (Groblje), župnik v p. Molj (Trzin) in župnik Bernik (Domžale); v drugi vrsti stoje: župnik Zevnik (Begunje), župnik Jarc (Vodice), župnik Langerholz (Stranje), župnik Zupin (Gor. Logatec), eksp. Prinar (Radomlje), župnik Razboršek (Tunjice), župnik Mrkun (Homec), župnik v p. Nemanič (Mekinje), župnik Štrukelj (Polhov Gradec); v tretji vrsti: župni upravitelj Selan (Gozd), kaplan Frančič (Kamnik), župnik Tomažič (Sela), lazarist Nastran (Groblje), župnik Mezeg (Špitalič), župnik Burnik (Zg. Tuhinj), župni upravitelj Platiša (Komenda) in kaplan Sparhakl (Vodice); v zadnji vrsti: duhovnik v p. Funtek (Šinkov turn), župnik Čadež (Mekinje), župnik Opeka (Šmartin v Sp. Tuh.), župnik Golmajer (Rova), duh. v p. Lomšek (Mengeš), kaplan Ambrožič (Dob), katehet p. Matej (Kamnik) in župnik Filipič (Vranja peč).

Podjetna Slovenca v Ameriki

Pletarja Fr. Janež (XX) in T. Mihelič (X) iz Dolskega pri Ljubljani, ki sta zaradi prehudih davkov pobegnila v Kanado (Winnipeg) ter si osnovala dobro idočo pletarsko obrt.

Iz zadnjih povodnji v Savinjski dolini

Žage pri Šmartnem ob Dreti pod silno naraslo Dreto.

Z največjim odobravanjem moramo pozdraviti lepo misel, da so začeli kolodvori v Sloveniji krasiti s cvetjem in zelenjem, kar dela na vsakega potnika jako prijeten utis; eden najlepše okrašenih kolodvorov je bil lani v Šiški, kar je predvsem zasluga postajenačelnika Žemlje (X).

Na levi: **Stafeta** kamniškega orlovskega okrožja (odsek Homec), ki je zmagala pri zadnji tekmi (4×600) in si priborila prehodno darilo nar. poslanca Strcina.

Lončarstvo v ribniški dolini.

Poleg ribniške suhe robe je gotovo ena izmed najbolj znanih domačih obrti pri nas važna keramika — lončarstvo. Slednje ni omejeno le na ribniško dolino, marveč se goji tudi na Gorenjskem in deloma na Dolenjskem, a nikjer se ni izdelovalo toliko te robe »za cejle dežele«, kakor poje ribniška pesem, kot baš v ribniškem okraju. Ker lončar dobiva glavno surovino — glino — doma, je lončarstvo predvsem razvito v občini Dolenja vas pri Ribnici, kjer se na Brezju dobiva pripravna zemlja v keramične svrhe. Glavne vasi, ki se s tem pečajo, so Dolenja vas, Prigorica, Rakitnica in Blata iz župnije Dolenja vas ter Nemška vas iz župnije Ribnica, ki pa spada v občino Dolenja vas. V vaseh župnije Dolenja vas se izključno izdelujejo lonci, piskerci, kozice, skleda, rožniki (vaze), konjički in piščalke, v Nemški vasi pa izključno le peči, visoke za boljše sobe in nizke s pečjo za kruh in drugo kuho. Da se v Dolenji vasi prebivalstvo intenzivneje bavi z lončarstvom, je vzrok ta, da se dobiva glina tudi na kočevskem premogovniku. Ko rudarji z velikimi stroji kopljejo zemljo, da odkrivajo premog, izkopljejo tudi mnogo dobre gline, ki jo lončar uporablja za izdelavo lončene robe. V glavnem prevladuje že po svoji kvaliteti boljša kočevska glina! Premogovnik pa zahteva za voz glin prav majhno odškodnino.

Nadaljnji sirovini, ki ju lončar rabi, sta kotlovna in svinec. Kotlovna so odpadki od bakrenih kotlov, ki vsebujejo zeleno barvo. Kotlovna se zmeša s svincom, kar dá lončarju tekočo zmes, s katero lončeno robo cini, da je lepša in trdnjša. S samo kotlovno pa se roba opiše, to je, napravijo se barvaste pise krog lonca ali skleda v olepšavo. Prejšnje čase so imeli lončarji majhne mlinčke, kjer so na roko mleli trdo kotlovno in svinec. To je bilo silno težko delo, zato se je ta posel prenesel na velike kamne v mlinu župana v Dolenji vasi, kjer se svinec melje. Kotlovna se dobiva v Bakru in Sušaku, svinec pa po trgovinah. Glina in svinec s kotlovno sta glavni dve sirovini za ribniškega keramika. Delo samo je kaj mučno in zamudno in v primeri s ceno blaga kaj poceni. Ko lončar pripelje glino s težkim vozom tri ure daleč iz Kočevja v Dolenjo vas, jo zloži v hišo, v večjo sobo svojega stanovanja, kjer se najprvo očisti. Nato se glina formira v podolgaste kupa, postavi na spodnji del lončarskega kolovrata, kjer se počne še bolj natančno čistiti in rezati v majhne kose. Reže se s staro koso. Ko je glina zrezana, se zmeče na večji kup sredi sobe, kjer jo lončar počne tlačiti, da jo še bolj zmečča in udela. To delo opravlja od glin umazan lončar, ki z vso silo tepta z nogami sirovo glino, ter traja po dve do tri ure in je tako mučno, da lije znoj curkoma z lončarja, kot da kosi največjo deteljo. Tako preparirana glina se zmooči z vodo, nakar jo vzame lončar v večjih kepah na svoj kolovrat: štirioglat podstavek z debelo okovano okroglo desko, kar vse se suče krog krepke osi. Z boso nogo počene lončar kolovrat, v njegovih rokah pa iz kepe glinaste lonce, piskerc, skleda, rožnik ali kar on hoče. Slika kaže do vrha stegnen rožnik za cvetlice. Ko je posoda že v vrhu, jo zažene kolovrat še enkrat, prst lončarjev pa naredi ob robu lepe zobce. Nato pa s kotlovno, ki jo lončar vlovi na konec s tkanino prevlečene palice, opiše svoj rokotvor. Nato prenese lončar izdelano posodo ali na desko nad pečjo, ali pa na sonce, da se suši. Ista procedura je za lonce vseh mer, skleda in drugo robo. Igračke, piščalke, konjički pa se izdelujejo samo z roko, brez kake priprave. Nadaljnja slika nam kaže lončarjevo delavnico, kjer so zaposleni vsi člani družine. Eden glino reže (to delajo tudi ženske), drugi dela konjičke, tretji vrti kolovrat in izdeluje lonce. Ko so se lonci malo osušili in se je peč pripravila, se roba prenese na dolgih deskah v »ožago«, kjer se vsa ožge. Lopa, navadno lesena, v kateri je peč za ožiganje lončene posode, se imenuje ožaga. Ožaga je v sprednji polovici strehe sredi za par metrov odkrita, da moreta dim in plamen na prosto. Nato začne lončar vkladati robo v peč, kar zahteva precej spretnosti, da se rahla, neožgana posoda ne

razbije, preden je ožgana. Ko je posoda vložena, se pa peč zakuri. Razgreje se peč tako, da se vidi posoda kot razbeljeno železo na kovaškem nakovalu. V tem stanju se pusti roba v peči 8—10 ur. Nato jo začno zlagati iz peči in posamezne komade ciniti v zmlitem in z vodo razredčenem svinču in kotlovni, nakar se zopet vloži v peč, ki se znova zakuri. Drv se porabi mnogo! Peči so od pamtveka enake in se ne štedi z gorkoto in ognjem, ki prosto odhaja iz peči. Ko se ožiga peč, je lončar zopet razgret, ker vedno nalaga drva in regulira peč sam. En del peči vsebuje zloženo posodo, drugi pa vložena drva. Drugič opečena roba je šele za rabo. Na sliki se vidi zložena lončarjeva roba, sredi pa konja s tovorom, napolnjenim popolnoma z lonci in drugo posodo. Tovor je sedlu podobna priprava, izdelana iz lesa, položena na hrbet konja, ob straneh pa so obešeni koši. S takim tovorom se je lončar povzpел v največje hribe in od hiše do hiše prodajal robo. Odkar so se pota in ceste zboljšale, je izginil tudi tovor. Sedaj pa lončar naloži robo, obloženo s slamo, na voz, pa gresta s »fuksom« po svejti. Občudovanja vredna je lončarjeva vztrajnost. Iz Dolenje vasi pelje s svojo živinico lonce notri v Bakar, Crikvenico, Sušak in mlo gleda čez mejo, saj pred vojno je šel tudi v Opatijo, Istro in Pulj. Istra se je našim lončarjem silno prikupila: »tam so fejšti l'dje in fejšti vino«, pa proda se lahko. Na voz naloži eno ožago loncev, to je toliko, kolikor jih je enkrat ožgal. Če ima pa dober par, pa tudi dve ožagi spravi naenkrat v svet. Seveda mora potujoči obrtnik, prodajajoč lastne izdelke, hraniti sebe in žival, malo mu ostane, včasih pa še malo proda, tako da le ni čuda, če sta oba potovalca slabe volje na Jasnici pri Dolfu, kjer se lončar še enkrat odpočije, preden zavije v domačo vas. Ako je pa bila kupčija — kdo bi mu zameril, če vračajoč se z daljne poti pripoje, vesel zaslužka in doma! Lončarstvo ostaja pri hiši kot grunt. So hiše, v katerih se izdelujejo lonci, odkar hiša stoji. Oče vzame fantka v svet, pa dobi mladi veselje, izuči se, nekaj denarja se le dobi in tako gre obrt iz rodu v rod. Če vprašaj najstarejšega lončarja Končka o lončarstvu, vse pove, le na vprašanje, kdaj se je lončarstvo v naši fari začelo, se mu oči zasvetijo, češ: tega pa nikdo ne ve! »Star sem 78 let, 11 sem jih imel, ko sem začel konjičke izdelovati, pozneje sem začel z lonci, naredil sem do 300 komadov na dan, zaslužil sem en seksar. Ko sem prvič prišel v Opatijo, vem da so bile štiri hiše, a ko sem bil pred vojsko tam, so bile že tri velike ceste po mestu.« Zares, svojčas je bila vsaka hiša v Dolenji vasi lončarska, sedaj pa ta obrt močno zginja, tako da imamo v vsej fari samo 30 hiš, ki se še trdno pečajo z lončarstvom. Napredka v obrti ni, ker novim idejam star lončar ne verjame. Leta 1916. se je vendar posrečilo poslancu Škulju, spraviti lončarje v Lončarsko zadrugo, kjer so sedaj organizirani vsi lončarji. Zadruga dobavlja lončarjem skupno gledino (svinec). Zagotovila jim je dobavo glin in štiti obrt kot domačo, ker nerazumni ljudje so silili lončarje v trgovski gremij in bi bili s tem lončarsko obrt kot domačo docela uničili. Zadruga, ki jo vodi g. Škulj, se danes oklepajo vsi lončarji, tako da se bo le posrečilo ohraniti našo lepo domačo obrt. Da izdelovanje lončene robe pada, je vzrok železna posoda in pa kolikor toliko moderni duh. V ožagi je vse naše narodno življenje. Ena izmed slik nam kaže kramljanje v ožagi in prvega organizatorja ribniških lončarjev, poslanca in župnika Škulja, kjer sedi med starimi in mladimi lončarji. Za spopolnitev naše obrti treba keramičnih tečajev najprej pri naših obrtnikih, potem pa stalne keramične šole v Kočevju, kjer kliče lepa nekdanja Obrtna šola, sedaj spremenjena v Zavod za slepe, po rešitvi. Treba ji je oskrbeti novi trg, predvsem Primorje in Italijo, kjer se še mnogo rabi lončena roba. — Posl. Škulju se je posrečilo spraviti v trgovsko pogodbo z Italijo klavzulo proste prodaje naših domačih izdelkov, a Italija noče ratificirati te pogodbe, kjer bi bila označena ta klavzula, dobra za našega lončarja. Treba je tudi modernejši peči in delavnic, kar bodi skrb države in ljubljanske oblasti.